

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 6 K, pol leta 3 K in za štiri leta 150 K. Naročnina za Nemčijo 8 K, za druge evropske države 8 K. Kdor hodi sam po njega, plača na leto samo 5 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo Slovenskega Gospodarja v Mariboru. — List se dopušča do odpovedi. — Udje „Katoškega inštituta društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 12 vin. — Uredništvo: Koroska cesta št. 5. — Rekopis se ne vračajo. — Upravništvo: Koroska cesta št. 5, sprejemna naročnina, inserate in reklamacije.
Za inserate se plačuje od enostopne pettivrste za enkrat 24 vin., ali kar je leto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 16 vin. Za večkratne ogise primeren popust. V oddelku „Mala narodna“ strane beseda 5 vin. Parče in zabave vsaka pettivrsta 24 vin., izjave in Poslano 36 vin. — Inserati se sprejemajo do torka popoldne. — Nezaprte reklamacije so pošiljane prost.

Državni zbor.

V državnem zboru je bilo pretekli petek končano prvo branje o državnem proračunu. Razprave se v torek dne 2. oktobra nadaljujejo. Ker je Jugoslovanski klub sklenil, da ostane v najostrejši opoziciji proti sedanji vladi in se v tem smislu udeležijo govorniki Jugoslovanskega kluba posvetovanj o državnem proračunu, je v petkovi seji državne zbornice slovenski poslanec dr. Lovro Pogacnik izrazil opozicijsko stališče Jugoslovanskega kluba, ker se narodopolitični program sedanje vlade neče ozirati na želje in zahteve Jugoslovancev.

Vlada išče sedaj v zbornici zaveznikov, da spravi pod streho državni proračun. Ker nima za to potrebne večine, se ji bo to le prav težko posrečilo, kar utegne pokazati že bližnja bodočnost, ko bo prišlo v zbornici do glasovanja o državnem proračunu.

V proračunskem odseku je bil z veliko večino glasov sprejet predlog, da se izreče graja članom nadzorovalne komisije državnih dolgov, ker so ti člani že od leta 1914 naprej sopodpisavali nove državne dolgove. Izid tega glasovanja je bil prvi poraz sedanje vlade. Za predlog so glasovali vsi nemški poslanci in socialni demokrati. V sprejetem predlogu se pa opravičuje tiste člane, ki bi bili pod takratno vlado gotovo izpostavljeni preganjanjem, ali bi se jih pa bilo celo tiralo v zapor, ako bi bili odrekli sopodpis.

Predloge in interpelacije so stavili poslanci Roškar in dr. Korošec za podporo vsled požara ponesrečenim v občini Bunčani, poslanec Roškar, da se odpiše davek in podeli državna podpora vsem v mariborskem okraju leta 1917 po toči poškodovanim. Zlasti važne predloge in interpelacije so vložili poslanci Roškar, Pišek in tovariši, da se vse rekvizicije kake koli vrste pridelkov vršijo v bodoče samo na urejeni in postavno pra-

vični podlagi, da se kmetsko ljudstvo varuje pred vsako nasilnostjo pri raznih rekvizicijah ter da vlada odredi, da se od vseh pridelkov in živil za ljudi in živino v prvi vrsti pokrijejo vse potrebe v občini in okrajih in da se rekvirira samo preostanek.

Poslanec dr. Verstovšek je pa vložil obširno interpelacijo zaradi sodnijskih razmer na Slovenskem ter zahteva od vlade, da nastavlja na slovenskem ozemlju le slovenske pravnike. Nadalje je isti poslanec interpeliral, da vlada odpokliče iz slovenskega dela Štajerske vse begunce nemške narodnosti, katere je tu naselila, da bi ponemčili slovenske dele Štajerske.

Kdo zavlačuje vojsko?

Sv. Oče Benedikt XV. in naš cesar Karel I. se neprestano trudita za mir. Sv. Oče se je že opotovano obrnil s posebnimi spomenicami na vladarje vojskuječih se držav, naj vendar nehajo s krvoprelivanjem. Tudi naš mladi cesar Karel se resno trudi, da bi dosegel za svoje narode mir in da bi s tem osrečil svojo državo. Cel svet priznava, da imata sv. Oče in cesar Karel danes največ zaslug, da mirovno vprašanje ne zaspi, ampak da se je velik kamen odtrgal od skale in se polagoma vali v dolino. Ko bi večina vladarjev bila s sv. Očetom in našim cesarjem glede miru enih misli, bi vojska že bila končana in naši junaki bi se že vrnili na svoje domove k svojim dragim.

LISTEK.

Vojni spomini.

(Januš Goloc.)

(Konec.)

Prva opustošena vas, skozi katero smo stopali, se imenuje Estebnek. Nekoč bogato selo je bilo sedaj po artileriji do tal razdejano. Prebivalcev ni bilo videti nikjer. Le na kamnu tik razvalin neke hiše je čepela in skrivala glavo v dlani do tal razkuštranih las neka ženska. Pri njenih nogah je vikal v poveljih otrok in capal z ročicama po zraku. Presunljivo žalostna slika, ki je ganila vsakega očividca. Na razvalinah nekdanje tihomirne sreče obupava v žalosti mati, vika pretresljivo dejenček v plečnicah.

Za temi razvalinami smo zadeli na že omenjeno mesteco Zboro. Od Zbora naprej po cesti je bila porušena ter požgana vsaka vas. Iz nekaterih takih razvalin se je še pokajal dim. V vasi Senulje za Zboru je bombardirala artilerija ondotno pokopališče. Ta štirioglati mirodvor je bil zbit tako na globoko, da so izkopale granate na površje mrtvaške kosti in raztrgale na drobne kosce še nedavno pokopane mrtvice. Se mrtvim ne prizanaša strašna roka svetovne vojne.

Od Senuljih naprej so nas že srečavale nepregledne kolone zajetih Rusov. Niso bili sami prostaki, ampak tudi mnogo, mnogo višjih oficirjev in celo ge-

neralov. Tem sklonjene po prahu se valečim vrstam sta sledila zajeta ruska artilerija in tren.

Vas Alzopagony je bila zbita do tal; ostanke je še požgal sovražnik, predne se je spustil v beg. Ista razvalinska usoda je zadela že bralcem -znani Felzovizkóz. Tamkaj se tlela od Rusev požgana poslopja tako pekoče, da nismo mogli korakati skozi to mesto, ampak smo se ga ognili radi vročine daleč na okrog. V tem kotu je predla sovražniku po predoru velika sila. Krog Felzovizkóza so taborile za napad na prelaz Dukla pripravljene, mnogoštevilne sovražne čete. Pustile so po taboriščih nebroj pušk in patron, odej in raznih drugih potrebščin. Za Felzovizkóz so že bili prodrli Rusi do madžarskega mesta Stropko. To židovsko gnezdo ni toliko trpelo, ker je bilo med obema ognjema. Opustošil ga je sovražnik z ropom. Od Stropka naprej pa so že bila vsa sela nepoškodovana ter po vojni roki nedotaknjena. Tod so že gradili ob cestah ozkotirne poljske železnice (Feldbahnen), da so dovažali našim preganjajočim četam tem hitreje živež in municijo.

Od Plehnarke do madžarske postaje Varamo smo potovali dva dni. Dospeli v Varamo, smo čakali, kam nas bodo odposlali. Brezdvomno smo bili prepričani, da se bomo vozili proti zavratni Italiji. Vendar smo tukaj čakali en teden v brezdeju in osemnem odihlu za dušo in telo. Varamo je lepo slovaško mesteco, ki leži v oasi med reki, bogati dolinici. Od tega mesta naprej se začneja nepregledna ogniska ravan in planota. Mesto in njegova okolica daleč naokrog se odlikujeta po lepo nežnem in vitko rastlemskem spolu. Sicer so karpatski Slovenci, moški in ženske, bolj odurne, trbavitno krepke in resne

navri ter rasti. Pri Varamo pa sem zrl v Slovačkah naše vesele in živahne Slovenke.

Po preteku enega tedna smo stopili na vlak in oddrdrali neznanu kam. Se le ko smo krenili zopet proti Karpatom, nam je bilo jasno, da hitimo na pomoč nekam v Galicijo. Na tej vožnji bi se bil skoraj zadušil v dolgem predoru. Spal sem po dnevu na velikem, s plahkami pokritem trenskem vozu. Ko sem se vozil skozi predor, mi je udril dim lokomotiva od spredaj pri vhodu v voz. Ker je bil voz od zadej zelo močno zadelan, ni bilo prepaha. Gost, smrdeč in moreč dim se je zbiral ves pod streho voza, koder sem spal. In ta grizeči dim me je prebudil iz trdnega spanja. Silno sem se prestrašil, ne vede, kje da sem in kaj se godi z menoj. Krog in krog neprodin na tema. Mameči dim mi je pritiskal na prsa, da sem kašljal na vse pretege. Pri kašljanju sem požiral dim z nastežaj odprtimi usti. Svetlikati se mi je začelo pred očmi; zagrebel sem se krčevito v slamo na vozu; čutil sem, da izgubljam zavest.

Ko sem odprl zopet oči, me je zasklele solnena svetloba v oči. „Mat' nebeška“ me je drgnil z mokro cunjjo po glavi in prsih. Par dni sem črno pljuval, in v prsih me je spikavalo pri vsakem dihu. S časom je ponehalo tudi to; danes se zavedam in spominjam toliko, da se ni šaliti z železniškim dimom.

Izstopili smo v gališkem mestu Delatyn. Krog in krog so bučali topovi in nam zabijali v odpočito uho, da bomo zopet grizli v kislino in grenko rusko jabolko.

Delatyn, ležeč ob reki Prut, je sam na sebi nekaj židovsko neznatnega. Judovska poslopja so di-